

Inovace článku "Stále se hledá slavný Wogastisburg" (text 2/2010)

Vlastimil Baumgärtl

STÁLE SE HLEDÁ SLAVNÝ WOGASTISBURG!

Osobnost Sáma, který byl prvním doloženým panovníkem na našem území je známa, ale jeho sídlo nebo více sídel neznáme. V záznamech existuje jedno jméno hradu nebo opevnění, které je spojováno s jeho osobou, je to "Wogastisburg". Kdysi patrně to bylo místo významné pro existenci Sámovy říše, podle záznamů ve Fredegarově kronice se stalo trvale známým a významným zejména v českých zemích. Zmíněné hradiště (hrad, pevnost, opevnění) je stále zahaleno tajemstvím, protože se dosud nedopátralo s dostatečnou jistotou jeho umístění. Tento příspěvek uvádí nové aspekty, získané autorem při jeho průzkumech v Čechách i v Německu, mj. i nedestruktivními detekčně-archeologickými metodami (bez kopání). Z výsledků vycházejí jeho úvahy o tom, kde Wogastisburg mohl být. Text také upozorňuje na velmi závažná svědectví - na nejstarší názvy hory Úhošť a sousedící obce Úhošťany, užitá již od r. 1222 (o nichž věda nemluví, patrně o nich neví) a odvozuje souvislost názvů Wogastisburg a Úhošť. Stručně jsou popsány lokality, na kterých autor provedl výzkumy a kde s dost velkou pravděpodobností Wogastisburg mohl být, jsou to - hora Staffelberg v Německu, na Karlovarsku hradiště u Sedlece, Radošova, Velichova, na Kadaňsku vrch Hradiště u Perštejna, vrch Rubín u Podbořan a hora Úhošť u Kadaně. Úvahy končí jednoznačným závěrem Wogastisburg = hradiště na Úhošti.

V dalším se dočteme:

- 1. SLAVNÝ PANOVNÍK SÁMO
- 2. KDE LZE HLEDAT WOGASTISBURG?
- 3. SOUVISLOST NÁZVŮ WOGASTISBURG – ÚHOŠŤ
- 4. ZÁVĚR

Připomeňme si dávné události týkající se zejména Čech a Moravy v roce 631 (632?) n. l., spojené s hradištěm (pevností, opevněním?) Wogastisburg a s významným vítězstvím Slovanů nad útočícími Franky. Připomeňme si i souvislost s vládcem jménem Sámou, jehož osoba a dále popisované události jsou doloženy tzv. Fredegarovou kronikou. Tato část našich dějin je pro naše země velmi významná a přesto ještě málo doceněná. Snad také proto, že stále není známo, kde vlastně se nalézal Wogastisburg, u kterého bojovníci stejně málo doceněného vládce Sámou porazili Franky, pro Slovanů v tak životně důležitém boji.

Provádím řadu let **nedestruktivní somaticko-detekční (dále jen detekční ...)** archeologické průzkumy hradištních ploch (pomocí virgule) speciálními metodami (povrchovou prospekci bez výkopů a jiného porušení terénu), se zaměřením zjistit existenci tzv. **ingerenčních stop**. Jedná se o vyhledávání ovlivnění zeminy, které lze zatím zjistit jen detekcí za pomoci virgule a lidské citlivosti. Podle vyznačení objevených neviditelných stop, podle jejich tvarů a výskytu lze pak odvozovat, čím stopy vznikly. Provedl jsem již mnoho průzkumů na odborně dříve prokázaných slovanských i keltských lokalitách i na dosud neznámých plochách, o jednotlivých průzkumech jsem sepsal náleзовé zprávy se zajímavými výsledky a se závěry, které dosud bez využití virgule nemohly být známé, vše jsem prováděl jen jako nevýdělečnou, zájmovou činnost.

Většina mých dále popisovaných poznatků je založena mj. na nálezech ingerenčních stop s tvarem linií, kružnic, obdélníků apod., na slovanských hradištích, kde se ve velkém množství vyskytují dále zmiňované kruhové stopy s průměrem většinou 1,6 až 2 m, tzv. **"karlovarské kruhy" (K-kruhy)** a na keltských hradištích odlišné tzv. **Z-kruhy a T-kruhy**. Každý typ kruhů má charakteristické rozměry a jiný způsob výskytu (ve formě ojedinělých kruhů nebo v různé formě spojení několika kruhů – tzv. soukruží). Podle toho lze odvozovat, které osídlení stopy vytvořilo. Ingerenční stopy jsou jakýmsi ovlivněním zeminy kdysi na ní ležícím materiálem, např. dřevem, dřevěným ohrazením, stěnami dávných obydlí, chýší apod. Ten materiál tam již dávno není, ale ovlivnění zeminy do určité hloubky, které virgule dokáže zjistit, přetrvává. Výhodnou a cennou vlastností tohoto ingerenčního ovlivnění půdy je, že přetrvává velmi dlouho podle intenzity ovlivnění a svůj účinek (prestaci) promítá stále na povrch terénu, i když byl povrch přeorán nebo na něj byla navezena nová zemina. Podle četných poznatků jednoznačně odvozují, že zmíněné kruhy jsou neviditelnými stopami po lidské činnosti – po obydlích (chýších), ohrazeních, ohništích apod. Druh stop vzniklých dřevem, ohništěm, kovem lze také speciálními detekčními metodami rozeznat. Veškeré mé další závěry vycházejí i z těchto poznatků. Tato tematika je široce popsána a vysvětlena v mém spise *Fenomény ingerence a prestace /1/*. (Kniha vyšla vlastním nákladem, není v prodeji, zbývající výtisky mohu zaslat na dobírku za 77 Kč + poštovné.).

1. SLAVNÝ PANOVNÍK SÁMO

O Sámovi a událostech v jeho době se píše podrobněji v četné literatuře, např. v knihách /2/, /3/, kde se dočteme, kdo to byl Sámó, jak pomohl Slovanům (Vinidům), jak došlo k boji u Wogastisburgu s Franky a Sámovi bojovníci slavně zvítězili. Také jak značný dopad to mělo na vývoj událostí v celé střední Evropě, zejména na úspěšný vývoj života našich slovanských předků. Sámó panoval 35 let do r. asi 658 a po jeho smrti již nejsou dlouho přes sto let žádné doložené zprávy o jeho následovnících a o událostech v jeho bývalé říši.

Připomeňme si stručně **události spojené s bojem u Wogastisburgu**. Stále málo známý první prokazatelný panovník v naší zemi Sámó vytvořil velkou a rozvíjející se říši, jejíž význam a síla byly trnem v oku západně sousedících Franků. A tak pod určitou záminkou vytáhl v r. 631 s vojskem franský král Dagobert proti Sámově říši třemi proudy k různým stranám říše, aby se obranné síly rozdrobily, také kvůli větším možnostem drancování, loupení apod. Langobardi a Alamani táhli k jižnímu a jihozápadnímu okraji Sámovy říše, nejsilnější proud Austrasijců od západu k severní části říše. Dva proudy útočníků na jihu přepadené kraje pustošily a pak se s kořistí a mnoha zajatci vrátily. Severní proud útočníků směřoval podél Mohanu (Main) směrem k dnešní severozápadní hranici Čech. Kudy přesně táhl, není známo, patrně jak bylo obvyklé, směrem k Chebu, k Ohři a dále po obchodní cestě vedoucí do úrodné české nížiny, zřejmě kolem onoho Wogastisburgu. Je logické, že se útočníci potřebovali dostat co nejdříve na cizí území, aby si mohli zajistit zásobování drancováním a že tedy zřejmě trasa jejich pochodu vedla kolem dnešního Chebu. Není jasné, kam až došli a kde tedy máme opevnění tehdy Franky pojmenované "Wogastisburg" hledat. Toto jméno je totiž známé tím, že tam tažení Franků po prohraném boji se Sámovými bojovníky skončilo. Ve Fredegarově kronice se o tomto boji u Wogastisburgu mj. píše **"Zatím co se z opačné strany Slované na těchto i na jiných místech připravovali, dosáhlo vojsko Alamanů s vévodou Chrodobertem vítězství v krajině, do níž vkročilo. Rovněž Langobardi dosáhli vítězství a jak Alamani, tak Langobardi si odvedli velmi značný počet slovanských zajatců. Avšak Austrasijci oblehnou pevnost Wogastisburg, kde zůstal největší oddíl statečných Vinidů a po tři dny s nimi bojují; je tu mečem pobit velký počet lidí z Dagobertova vojska a potom, davše se na útěk, zanechají tam všechny stany i věci, které s sebou měli a navrátí se do svých sídel."** (text je převzatý z knihy /2/).

Po vyhrané bitvě u Wogastisburgu se značně posílila moc Sámovy říše, zatím co franská poklesla natolik, že Slované si dovozovali brzy po vítězství opakovaně vpadat do země Franků, o tom je záznam **"...když Vinidové z rozkazu Sámova divoce řádili a dosti často překročivše své hranice vpadávali do Durynska i do ostatních krajin, aby pustošili království Franků ..."** (text převzat z knihy/2/). Tyto akce trvaly řadu let. Z toho je zřejmé, že východisko bojovníků k výpadům bylo poměrně blízko od franské hranice, pravděpodobně opět z Wogastisburgu, rozhodně se nemohly často podnikat z jižních Čech nebo z Moravy, protože Durynsko se rozkládalo severozápadně od Chebu. Tyto poznatky jsou důležité, protože upozorňují, kde se má Wogastisburg s tábořištěm bojovníků hledat – v severní části Čech, v Poohří, blíže franské hranici.

Bitva u Wogastisburgu v roce 631(632?) je událostí dokumentovanou, ale časově velmi vzdálenou, málo připomínanou, tím snáze se na význam zapomíná. Málo se veřejnosti zdůrazňuje, že se tehdy skutečně rozhodovalo o dalším bytí či nebytí slovanského lidu v našich zemích, protože cílem útoku Franků bylo vyplenění a pokoření země, zničení mocné a rozrůstající se Sámovy říše, pro

Franky nebezpečných slovanských sil, vydrancování a vypálení země. Kdo by přežil, stal by se utlačovaným nebo by byl odvečen do otroctví. Vtírá se otázka: **Nebýt Sába a vítězství u Wogastisburgu - byli bychom tu dnes?**

Osobnost Sába a jeho písemně doložených činů stále patřičně neuctíváme. Neoslavujeme ho, naopak se oslavují pozdější, zejména církevní osobnosti, o jejichž činech existují často jen báje a vymyšlené legendy. České pověsti se o Sámovi nezmiňují přesto, že to byla prokázaná, a tak významná osoba. Je možné, že v pověstech jeho osoba nebo potomci vystupují pod jiným jménem. Palacký se např. domnívá, že "*Krok byl jeden z potomkův Sámových, snad vlastní jeho syn nebo vnuk...*". Při vytváření pověstí, bájí, legend vždy působila katolická církev, také při ovlivňování vědomostí a názorů lidu, ve snaze podporovat vliv církve a potírat vše, co bylo spojeno s pohanstvím. Tak byly vytvářeny legendy oslavující osoby vyhovující církvi a do těch se Sába s jeho činy nehodil. **Napravujme tu křivdu!**

2. KDE LZE HLEDAT WOGASTISBURG?

Při hledání Wogastisburgu nutno brát v úvahu nejrůznější okolnosti. Všimněme si zejména těch, o kterých se v literatuře nepíše, ale jsou významné.

K místu, kde byl sveden rozhodující boj, patrně došlo franské vojsko po zmíněné trase. Ale ke které lokalitě došli? Tou mohlo být hraniční hradiště u Mohanu na hoře Staffelberg, dnes v Německu 100 km západně od Chebu, či některé z četných hradišť na horním nebo středním Poohří, ale lokalita mohla být i někde úplně jinde. Wogastisburg musel být všeobecně známým, význačným místem, tedy žádnou zapadlou lokalitou, když o jejím umístění se ve Fredegarově kronice nebylo třeba zmiňovat. Zřejmě to bylo nějaké větší hradiště (hrad?) u obchodní cesty, obchodní, výrobní, vojenské, hraniční místo, orientační bod (vysoká hora) apod. O umístění již přemýšlelo mnoho osob, ale k jednoznačnému závěru se dosud nedošlo. Vyřešení by v mnohém pomohlo historikům, archeologům, mohlo by se přesněji určit rozložení Sámovy říše, datovat i existenci okolních hradišť, příslušných artefaktů apod. Již mnoho badatelů posuzovalo možnosti z různých hledisek, a tak se dospělo k velmi rozdílným závěrům, např. že Wogastisburg byl na jihu Čech, na Slovensku, v Rakousku, v Polsku, v Německu, August Sedláček již v předminulém století uvedl podle etymologie aj., že Wogastisburg mohl být na dnešní hoře Úhošť u Kadaně, v knize *Sámova říše /2/* se uvažuje spíše s horou Rubín u Podbořan. Tak velké rozdíly jsou v názorech.

V citovaném záznamu z Fredegarovy kroniky je uvedeno, že Frankové Wogastisburg "obléhali". Podle významu toho slova by se zmíněný boj s Franky konal těsně u zmíněného Wogastisburgu. Je také možné, že nešlo jen o obléhání a bojovalo se i někde dále v okolí pevnosti. V takovém případě by na rovném a širokém terénu slabší Slované těžko mohli vést boj proti přesile. Bylo by to však

spíše možné v hornatém terénu, kde obránci v domácím prostředí mohli využívat nerovných terénních útvarů, kopců, soutěsek apod., u nichž může být útočník dost bezmocný. To je další aspekt při hledání Wogastisburgu.

Otázkou zůstává, proč franské vojsko "obléhalo po tři dny pevnost Wogastisburg", když cílem tažení nebylo zničení jedné pevnosti, ale celých oblastí významných pro existenci Sámovy říše, včetně samotného Sáma. Zápis uvádí, že na Wogastisburgu byl "oddíl statečných Vinidů" se kterými Frankové po tři dny bojovali. Je podivné, že se silné franské vojsko zdržovalo u hradiště (pevnosti?) obsazeného pouhým oddílem Vinidů. Proč neodtáli dál za svým cílem? Nechtěli nebo nemohli? Frankům bylo asi známo (nebo se to domnívali), že na Wogastisburgu při jejich útoku je Sámo přítomen a velí slovanským bojovníkům. Jednou z možností výkladu tedy je, že Frankové obléhali hradiště kvůli osobě Sáma a proto nepostupovali dál.

Podle kroniky třetí den boje došlo ke zvratu boje a k útěku Franků. Jak k tomu zvratu mohlo dojít? Mohl jen větší oddíl Vinidů náhle rozdrtit a rozehnat celé vojsko Franků? To by mohl způsobit asi jen nečekaný útok nějakých posil Sámova vojska, o kterých se však nic nepíše. Například posil vytvořených z okolních hradišť, které se mohly shromáždit, zformovat a dorazit k Wogastisburgu spolu s dalšími oddíly bojovníků až třetího dne, načež nečekaně zezadu na Franky zaútočit. Tento **aspekt možné existence posil z okolního četného osídlení sympatizujícího lidu je nutno brát v úvahu při hledání umístění Wogastisburgu.**

Jižní krajiny své říše Sámo patrně nebránil, případně jen slabě, asi pro něho neměly velký význam, proto jižní útočníci snadno vítězili a s kořistí se vrátili. Současně nejsilnější vojenský proud útočníků táhl směrem k severní části dnešních Čech, tam tedy musela být důležitá část Sámovy říše, možná centrum. Jestliže se Frankové dostali až do horního Poohří, měli možnost se odklonit od Ohře například u Chebu nebo u Karlových Varů a postupovat do nitra země jinudy než podél Ohře, tedy většinou širší krajinou. Taková cesta ale byla do mocnější a bohatší části země (dolní Poohří a Polabí) značně delší a pro pěší vojsko zbytečně namáhavá. Cesty do Čech podél Ohře, přes Radošov nebo Velichov a dál přes hřbety Doupovských hor byly známé a kratší. Pravděpodobně vedla ještě jiná cesta od Radošova dál podél Ohře, ale pro vojenské tažení s vozy nemohla vyhovovat, příčná údolí a prudké stráně spadající až k řece byly velkými překážkami.

Pro obranu Sámovy říše bylo významné území, kterým útočník musí projít a kde cestu stráží obránci v opevnění nebo jinak připraveni, např. u brodu, v úzkém údolí apod. Takových míst, kudy vedla cesta v blízkosti opevněných hradišť je více. U Mohanu je to prostor u hory Staffelberg s velkým hradištěm a u Ohře zejména lokality mezi Karlovými Vary a Kadaní.

Provedl jsem detekční průzkumy řady hradišť, která přicházejí v úvahu pro umístění Wogastisburgu, zkoumal jsem možnosti hradišť umístit na nich vojenský oddíl, současně jsem zjišťoval jaké druhy ingerenčních stop se vyskytují, tzn., jaký lid kde žil. **V následujícím tedy vynechávám malá hradiště nebo umístěná**

stranou dění a popisují hradiště v Německu na hoře Staffelberg, na Karlovarsku hradiště u Sedlece, Velichova, Radošova, na Kadaňsku u Perštejna a na Úhošti, u Podbořan hradiště na vrchu Rubín.

Hora Staffelberg s hradištěm

První lokalitou na předpokládané trase franského tažení, kde podle uvedeného mohl být Wogastisburg, je hora Staffelberg v Německu (100 km západně od Chebu). V roce 1911 vyslovil historik Fr. Frank názor, že Wogastisburg mohl být v nynějším Německu na hoře Staffelberg, protože na ní bývalo hradiště a v okolí místo s názvem Wugastesrode, velmi podobné názvu Wogastisburg. V této oblasti probíhala srbská hranice. Až do těchto míst v době Sámově zasahovalo slovanské osídlení a možná i Sámova říše. Názor o souvislosti se jménem Wugastesrode byl časem odmítnut, ale faktem zůstává, že hradiště na Staffelbergu, které je známo zejména jako dřívější mohutné keltské oppidum, mohl Sámó se slovanskými bojovníky mít na hranicích své říše obsazené a boj u hradiště mohl probíhat.

Staffelberg je vysoká hora (539 m n. m.), vypíná se poblíž německého města Staffelstein, je to skalnaté zakončení členité pahorkatiny, táhnoucí se až k hranicím Čech. Tuto kdysi asi špatně schůdnou pahorkatinu obtéká severně řeka Mohan v širokém údolí, kterým ve starých dobách vedla cesta do nynějších Čech, na ni navazovala další cesta podél Ohře, tak tomu bylo patrně i v Sámově době. Mohutnou horu Staffelberg obepínají vysoké a dosti strmé stráně na většině obvodu k poměrně veliké tzv. "dolní plošině" s rozměry cca 900 x 700 m. V jejím středu se zvedají další strmé stráně zakončené druhou, ještě vyšší "horní plošinou" s plochou cca 15krát menší, ze které je výborný výhled do okolí i do údolí. Na hradištní naučné tabuli je uvedeno, že Staffelberg byl osídlen od r. 450 před. n.l. a že na dolní plošině bývalo keltské oppidum Menosgada. Po odchodu Keltů byl Staffelberg podle názoru archeologů 250 let neosídlen a okolo r. 400 n. l. tam vytvořili hradiště Germáni. O dávných stavbách, obydlích apod. v popisu hradiště uvedeno nic není, také nic o Slovanech (o Srbech). Bohužel, ani v jiné literatuře jsem o obydlích a o Slovanech na této lokalitě nenašel nic bližšího, patrně chybějí nálezy (v okolí však slovanské nálezy jsou). Při mé návštěvě hradiště jsem provedl na různých místech namátkově orientační i detailní prospekce. Výsledek byl překvapující. Na obou plošinách jsem snadno objevil řadu soukruží s *karlovarskými kruhy* (*K-kruhy*), zcela shodných se soukružími na slovanských hradištích v ČR. Podle toho bylo patrně hradiště kdysi osídleno Slovany a jejich stopy překryly ingerenční stopy po Keltech. Mohly to být také stopy po Germánech, pokud po nich zůstaly tytéž stopy jako po Slovanech. Němečtí archeologové mi však při rozhovoru sdělili, že o kruhových chýších Germánů, které by takové kruhové stopy vytvořily, jim není nic známo. (Pro úplnost dodávám, že o celém průzkumu hradiště jsem sepsal 23stránkovou nálezovou zprávu doplněnou 13 obrázky a jiná zpráva

obsahuje popis dalšího mého průzkumu v Německu - u řeky Sály, kde jsem objevil nad řekou také lokalitu s množstvím K-kruhů).

Nález *karlovarských kruhů (K-kruhů)* na Staffelbergu podporuje možnost, že na této hoře mohlo být strážní hraniční hradiště Sámovy říše, možná onen Wogastisburg. Ale přes terénní výhody pro obranu i pro hlídání cesty údolím, které Staffelberg má, lze pochybovat, že tam Wogastisburg byl, a to z řady spíše logických důvodů. V kronice se uvádí, že na pevnosti byl "*velký oddíl statečných Vinidů*", tedy asi jen menší množství bojovníků než mělo franské vojsko. Dolní plošina hradiště na Staffelbergu je veliká (plošně je toto hradiště 3krát větší než hradiště na Úhošti!), s dlouhými opevňujícími hradbami, na takových by se sebevětší pouhý oddíl nemohl ubránit, na menší horní plošině by se mohl bránit snadněji. Není mi známo, že by v okolí tehdy existovala další slovanská hradiště, která by mohla vytvořit potřebnou podporu a třetího dne způsobit zvrat v boji. Sámovo vojsko jistě nebylo tak početné, aby Sámovo vojsko mohl nechat daleko na hranici velký oddíl bojovníků, kterému by nemohl pružně velet. Pro hlídání hranice tam mohli být nějakí bojovníci, ale jen malý oddíl. **Podle uvedeného na Staffelbergu Wogastisburg nemohl být** a pro obranu říše volil Sámovo vojsko lokalitu v lepších podmínkách.

Hradiště na vrchu Gobes u Sedlece

V okolí Sedlece u Karlových Varů archeologové stále hledají místo bývalého hradiště Sedlečanů. Již dlouho existuje mínění, že hradiště mohlo být u Karlových Varů na kopci mezi Sedlecem a Starou Rolí, ale archeologie to nepřijímá, protože přes řadu průzkumů se prý nenachází nic, co by existenci hradiště potvrdilo. Při pečlivějším průzkumu lze však najít množství primitivní železné strusky i místo, kde se na hradišti železo vyrábělo. Stále dobře viditelné jsou i cca 2 m vysoké zbytky bývalého obranného valu, který chránil vnitřní hradiště. Provedl jsem na ploše nynějšího pole řadu detekčních průzkumů, ty se tam nedestruktivně (bez výkopů) provádějí na rovné ploše velmi dobře a objevil jsem veliké množství ingerenčních (neviditelných) kruhových stop shodných se stopami na jiných slovanských hradištích. Stopy jsou hustě rozmístěny zejména po obvodu hradiště a podél valu. Detekcí se prokázala existence osídlení i na všech předhradích, umístění ohrazení a průchodů ohrazení a také velké akropole aj. Jedná se o mohutné hradiště s rozměry 770 x 250 m, je jen o málo menší než hradiště na Úhošti. Na Karlovarsku bylo toto centrum Sedlečanů největším a nejsilnějším hradištěm. Mělo střed málo obydlen, mohlo tedy poskytovat chráněnou plochu pro dlouhodobé soustředění oddílů Sámových bojovníků. Pod strání teče řeka, ale hradiště mělo vlastní vodní zdroj, což umožňuje odolávat nepřátelskému obléhání,

Lokalita není daleko od někdejších franských hranic, odtud se mohly dobře podnikat výpady do Durynska. Ale zde na odlehlé krajině je dost vzdálena od středověké oblasti říše a od soudobého Sámova sídla (patrně ve středověké části Čech). Sámovo vojsko by obtížně velet zde usazenému oddílu bojovníků, protože mezi jeho

sídlem a tímto hradištěm byla pásma hor, která bránila rychlému spojení poslem, navíc umístění velkého oddílu bojovníků pro různé rychlé zásahy bylo potřebné blíže středové části říše. **Hradiště má určité předpoklady být Wogastisburgem, ale tím nebylo pro izolaci od centra říše, také proto, že u Karlových Varů se nemohly vytvořit dost silné posily, které by mohly třetího dne účinně zasáhnout do bojů** (z jen jednoho poměrně malého hradiště a jednoho malého hrazeného sídliště).

Hradiště Děvice (Děvín, Thebisberk) u Velichova

Hradiště se rozkládá naproti radošovskému hradišti na levé straně řeky Ohře, vysoko nad řekou, ze tří stran je chráněno vysokými a strmými stráněmi, na čtvrté dobře přístupné je veliký obranný příkop, chránící vnitřní hradiště. To má bezvadně vodorovnou nejvyšší plochu, její střed je o něco vyšší s malou akropolí. Skutečná velikost celé ploché části hradiště včetně předhradí 600 x 100 m (bez teras) je větší, než udávají archeologické poznatky, archeologicky je totiž lokalita málo prozkoumána. Nemá vlastní zdroj vody, potok teče pod hradištěm. Pro případný oddíl bojovníků mohl být potřebný prostor jen v neopevněném předhradí.

Opakovaně jsem prováděl detailní průzkumy náhorních ploch i teras na stráních a vyznačil jsem velmi hustý výskyt typických K-kruhů, zejména na vnitřním hradišti. Osídlené bylo předhradí i všechny terasy na strmých stráních, což znamená, že lokalita měla málo místa pro poměrně dost početné osídlení. V okolí hradiště i dál směrem k Ostrovu bylo hradiště obklopeno množstvím malých osídlených ploch nad stráněmi, takové osídlení se vyskytuje i okolo Ostrova, to dokumentují všude objevy K-kruhů. Hradiště zřejmě ovládalo dost hustě osídlené území od levého břehu Ohře, ale od centrální části Sámovy říše bylo zcela izolované.

Hradiště bylo odlehlé od obchodní cesty, asi málo známé, silně izolované od centra Sámovy říše, nemělo silněji opevněnou plochu, kde by tábořili Sámovi bojovníci, i z jiných důvodů nemohlo být Wogastisburgem. Nemohlo být ani tak silné, aby výrazně zasáhlo jako posila při případných bojích s Franky u sousedního radošovského hradiště.

Hradiště nad obcí Radošov

Hradiště se rozkládá na pravé straně řeky Ohře, nad strmými stráněmi stoupajícími od Velichova i od historické obce Radošov, známé brodem a později dřevěným krytým mostem přes řeku. Tudy vedla obchodní cesta, která kdysi od Radošova pokračovala pod hradištěm přes hřbety Doupovských hor ke středu Čech. Vysoko položené hradiště má dvě části spojené úzkou šíjí. Menší část s akropolí byla dokola chráněna strmými svahy a kamennou šikmou stěnou. Méně strmými stráněmi bylo chráněno i úzké a dlouhé předhradí, kde jsem objevil hustý výskyt slovanských K-kruhů (Na ploše s akropolí je jich jen malé množství). Nejistím, kde byl zdroj vody, řeka a potok jsou velmi hluboko pod strání. Na takto

osídlené ploše bez opevnění nebylo dost místa pro dlouhodobé umístění oddílu bojovníků, navíc takto úzká a dlouhá plocha by se při boji špatně bránila. Na menší ploše je terén zčásti svažité, nedává vedle akropole dobré podmínky pro stanování či hustější osídlení.

Umístění hradiště bylo uprostřed horských hřbetů dost izolované od centra Sámovy říše. U vyhledávaného brodu bylo jistě dobře známé. Mělo sice dost velkou osídlenou plochu, dobrou strategickou a chráněnou polohu u obchodní cesty, ale nemohlo být Wogastisburgem, nemělo dostatečně velkou volnou plochu pro umístění případného oddílu bojovníků ani na předhradí a nemohlo očekávat výraznější bojovou podporu z okolí. Kvůli izolaci od centra zde nemohlo být ani jedno ze sídel Sáma. V blízkosti bylo sice hradiště Děvice, i řada osídlených malých ploch, ale bojovníků z nich by nebylo tolik, aby při případném boji s Franky mohli účinně a rychle pomoci. Archeologicky byla lokalita zkoumána jen nepatrně.

Pravděpodobné hradiště Půle nad Perštejnem

Mezi Krušnými a Doupovskými horami protéká řeka Ohře údolím, které je poměrně úzké, lemované strmými stráněmi, navíc zúžené protékající řekou. Souběžná cesta, spíše jen stezka těsně u řeky měla řadu překážek tvořených příčnými údolími, na obou stranách obklopují údolí zalesněné a dříve těžko průchodné horské terény s vysokými a strmými stráněmi. U konce tohoto údolí s několika hradišti se západně nedaleko Kadaně vedle obce Perštejn vypíná vrch Hradiště s náhorní rovinou, kde bylo pravděpodobně podle mých průzkumů a objevů velké slovanské hradiště (dosud archeologové odmítají jeho existenci). Je to další lokalita, kde bychom mohli hledat stopy po Wogastisburgu. Příkré stráně vystupují až k neuvěřitelně rovné, téměř vodorovné plošině, uložené přes 200 m nad řekou (513 m n. m.), s rozlohou cca 23 ha a s rozměry 480 x 290 m. Podobná rovina daleko, široko není (v době 2. světové války prý byly úmysly plochu využívat jako letiště). Vrch s tak neobvyklou plochou, obklopenou dokola dolů spadajícími strmými stráněmi, je všeobecně lidově nazýván nehezky, ale přiléhavě "Placák", někdy také "Půle", protože má jakoby v půli vodorovně odříznutý vrchol. Z návrší je dobře vidět do údolí na všechny strany. Je to dobrá, přírodně chráněná veliká plocha pro osídlení, podle mých zjištění zde bylo silně obydlené hradiště s akropolí, které mohlo mít strážní funkci nad cestami v údolí, do kterého je dobře vidět. Bohužel, o hradišti nebo jakémkoliv osídlení této plochy a jejího okolí není nic známo ani odborníkům. Archeologové se domnívají, že to hradiště není, ale existence kamenných valů a starý německý název této hory, na mapě její český název "Hradiště" a moje objevy prokazují opak.

Provedl jsem detekčně, nedestrukčními metodami průzkum celé náhorní plochy a blízkého okolí a objevil jsem velké množství ingerenčních stop typických K-kruhů tvořících soukruží, shodných s nálezy na jiných slovanských hradištích. Vyskytují se jak na náhorní ploše, tak na terasách na stráni i na plochách vhodných

pro osídlení pod stráněmi. Na náhorní plošině jsem objevil navíc obdélníkové ingerenční stopy, pravděpodobně po akropoli. Návrší má ještě jiné zajímavosti, ale to zde není třeba rozvádět, jsou popsány v mé nálezové zprávě. Lokalita a její okolí měly dobrou přirozenou ochranu. I když se jedná o velkou plochu, bylo tam podle stop tak velké osídlení, že nebyly dobré podmínky a asi ani volné plochy pro umístění oddílu Sámových bojovníků, zejména ne pro jejich delší pobyt, protože vodní zdroj je patrně jen pod východní strání, to je potíží při vojenském obléhání. Pod hradištěm vedly jen málo významné cesty, lokalita je stranou od obchodní cesty, nebyla strategickou pevností.

Nutno upozornit na jednu zajímavost tohoto hradiště – ze západního konce plošiny je vidět údolím mezi kopci na západní konec hory Úhošť a na tamní hradiště! To je zajímavá skutečnost, protože takto mohla být mezi oběma plochami podávána ohňová nebo kouřová znamení. Toho mohlo být kdysi využito při obléhání Úhoště Franky a při signalizaci o pomoc. Na koncích obou hradišť jsem detekčně selektivní metodou objevil neviditelné ingerenční stopy velkých ohnišť. Mohou být z doby existence osídlení, ale i z pozdější doby.

Lokalita neměla dobré podmínky pro umístění velkého oddílu bojovníků, neměla vodní zdroj, nebyla významnou a něčím zvlášť známou, nelze ji považovat za bývalou pevnost Wogastisburg s větším oddílem bojovníků a pro odlehlost od centra říše ani za jedno ze sídel Sáma. Strážní funkci nad údolím mohlo hradiště vykonávat, mělo možnost dobrého spojení s dalšími hradišti na Kadaňsku a při bojích někde v okolní krajině významně pomoci.

Hradiště na vrchu Rubín

Poměrně dobře je archeologicky prozkoumáno hradiště na vrchu Rubín u Podbořan a popsáno v knize *Sámova říše 1/2* se závěrem, že by to mohl být Wogastisburg. Byly tam nalezeny četné slovanské artefakty, několik pásů opevnění apod. Hradiště se nachází na návrší terénního výběžku, který má na části obvodu strmé 80 m dolů spadající svahy. Na dalších stranách je převýšení malé. Může to být méně významné místo Sámovy říše, je na okraji úrodných českých území, podle literatury mohlo mít strategický význam pro střední Poohří, Žatecko i Rakovnicko. Byly zjištěny stopy husté zástavby. Hradiště i předhradí byly údajně dost silně opevněny, jejich plocha je ve srovnání s dalšími výše zmiňovanými hradišti nejmenší. Je vzdáleno cca 17 km od výstupů cest z Doupovských hor, tedy ho nelze považovat za strážní hradiště. Při husté zástavbě nemohla mít opevněná plocha dost volného místa, aby mohla přijmout k táboření oddíl Sámových bojovníků. Proto lze těžko předpokládat, že na Rubínu se Sámo připravoval k hlavnímu střetu s Franky, když měl k tomu mnohem výhodnější lokality. Nebylo by ani taktické nechat dojít útočníka tak daleko z hor do širší krajiny, kde v takovém dost plochem a širokém terénu okolo Rubínu by mohl nepřítel dlouho plenit, vypalovat, než by začal obléhat opevněný vrch. Boj v otevřené krajině dál od hradiště (např. u výstupu z hor) si se

silnějším franským nepřítelem pouhý oddíl bojovníků nemohl dovolit, pokud by na Rubínu tábořil.

Z uvedené řady důvodů, při porovnání s jinými lokalitami, a také s ohledem na poměrně malou osídlenou plochu, která nemohla poskytnout dostatečně velkou plochu pro trvalé umístění velkého bojového oddílu ani Sámova sídla nemohlo být hradiště na Rubínu pravděpodobně Wogastisburgem ani sídlem Sáma.

Pravděpodobné hradiště na Úhošti

Hora Úhošť je poměrně velká, samostatně stojící, s výškou 593 m n. m. se vypíná u Kadaně na okraji Doupovských hor, kde začíná dost plochá krajina. Hora vévodí celému okolí polohou, osamocením i svým převýšením o cca 170 m, tím byla vždy viditelná do velké dálky a stala se orientačním bodem v krajině, tím byla jistě velmi známá. Na vrchu je několik velkých plošin chráněných kolem celé hory vysokými, strmými, dolů spadajícími stráněmi, z plošin vystupují dvě vyvýšeniny. Rozměry náhorních ploch jsou 780 x 270 m, rozlohou cca 80 ha předstihují všechna hradiště ve velkém okruhu. Část jihovýchodní vyvýšeniny byla ohrazena kamennou zdí nebo valem již od nejstarších dob, pravděpodobně zde byla akropole.

Z nejvyšších ploch je daleká viditelnost do údolí Ohře, do středního Poohrří, údajně i na Hradiště u Černovic, na fortifikaci Hradec u Kadaně a ještě dál, a také - na část hradiště nad Perštejnem, a to přesto, že je vzdálené cca 8 km a většinou kryté jinými mezilehlými vrcholy. To jsou pozoruhodné okolnosti - **optickými signály totiž mohla být hradiště spojena, a tak se mohly předávat zprávy o příchodu nepřátel, o potřebě pomoci apod.**

Zajímavým poznatkem je, že vedle hory je naleziště zelené hlínky (seladonitu), která se drtila a byla surovinou k výrobě nátěrových barev. O těžbě jsou zprávy již z r. 1558, hlínka se vyvážela do různých zemí, zejména na západ do Německa, Holandska, Francie a Anglie. Těžba byla blízko obchodní cesty podél Ohře, možná již v Sámově době. Mj. i **touto hlínkou mohla být Úhošť (Wogastisburg) známá v cizině.**

Odborně bylo prokázáno osídlení hory v době bronzové, halštatské i v jiných dobách a osídlení Úhoště od 14. století až do r. 1950. Trvalé osídlení umožňovaly vodní prameny a dvě nevysychající jezírka. Na hoře se prováděly archeologické průzkumy, ale jen na několika místech v menším rozsahu. Předpokládané keltské oppidum se nepodařilo prokázat. Našly se střepy z nejrůznějších dob, i slovanské nálezy ze 7. století. Archeologických slovanských nálezů je poměrně málo, ale odborná zpráva uvádí, že dosavadní výsledky průzkumů nelze považovat za definitivní.

O hoře Úhošť se již hodně diskutovalo a psalo, zda mohla být Wogastisburgem, ale dosavadní odborné průzkumy a výzkumy nebyly na hoře tak velké, aby daly jasnější stanovisko. Nedestrukční detekcí jsem zkoumal i Úhošť

stejným způsobem, jako mnoho let předtím desítky dalších lokalit mezi Karlovými Vary, Ostrovem, Kadaní i jinde. Plocha na Úhošti je velká, nemohl jsem na ní provádět soustavný detekční průzkum. Namátkově jsem zkoumal orientační metodou většinu charakteristických ploch, kde mohlo být dávné osídlení, výsledkem byla četná zjištění existence K-kruhů. Na vybraných místech jsem provedl detailní detekční výzkum, **objevil karlovarské kruhy (K-kruhy) s obvyklými rozměry tvořící řetězce, tzv. soukruží**, ale také kruhy s poněkud většími rozměry, charakterem zcela shodné s kruhy na archeologicky prokázaných slovanských hradištích jinde v Čechách (např. na Starém Lokti, Staré Plzni, pražské Sárce, v Libušíně aj.). Zajímavé je, že na Úhošti jsou průměry objevených kruhů většinou větší o 20 až 50 cm oproti K-kruhům z jiných hradišť a lokalit, což je neobvyklé. I když se jedná o nápadně větší rozměry, ještě jsou značně menší než mé nálezy na keltských hradištích. Objevené neviditelné kruhové stopy tvoří soukruží, která jsou charakterem uspořádání zcela shodná s běžnými K-soukružími, proto je považuji také za slovanské stopy. Výskyt soukruží není tak hustý jako jinde, zřejmě návrší poskytovalo dostatek plochy. Snad se ta zvětšení průměrů i odstupů mohou vysvětlit "honosnějším" provedením obydlí.

Zmiňované osídlení krajiny mezi Karlovými Vary a Chomutovem má shodný velký výskyt jen slovanských K-kruhů, zejména v oblasti okolo Kadaně. Díky dobrým možnostem vytváření výšinných přírodně chráněných hradišť nebylo tedy osídlení tak řídké, jak se dosud jen usuzuje, takže **poměrně velká lidnatost mohla být nápomocná Sámovi při obraně říše, a to je významný argument při hledání Wogastisburgu.**

Podle mých dřívějších výzkumů kruhové ingerenční stopy vznikly dlouhodobým ingerenčním působením stojícími chýšemi. Ingerenční stopy po krátkodobě postavených stanech, např. Sámových bojovníků, nemohly mít dlouhou životnost a takové nelze nalézt, je ovšem možné, že na Úhošti bojovníci po určité době umístění byli. Náhorní plocha je velká, měla dost místa pro velké osídlení i prostor pro dlouhodobý pobyt bojovníků. **Zde mohl mít Sám podpora obyvatel a výborné podmínky pro trvalé umístění velkého bojového oddílu, chráněné zázemí i s vodními zdroji, což je pro pevnost při případném obklíčení zvláště důležité.**

Horu Úhošť již popisovalo mnoho odborníků podle různých hledisek. Zajímali se o ni i psychotronici, ale obvykle nepřiliš úspěšně, způsobem a výsledky, které senzibilním činnostem důvěry nepřidají. Například jeden známý psychotronik, který o sobě dává dost vědět, uveřejnil výsledky svého zkoumání Úhoště s kyvadélkem a virgulí, přičemž došel k závěrům uveřejněným v tisku, že na hoře bylo keltské hradiště a že *"jeho zbytky by se daly najít v poměrně nízké vrstvě asi do pěti metrů"*. To je odvážné tvrzení, protože na většině plochy je blízko pod povrchem skalnatý podklad, na mnoha místech vystupující až na povrch. Není mi známo, že by se na Úhošti našlo něco po Keltech a jejich charakteristických stavbách z kamene, např. základy. Ty by se alespoň částečně musely zachovat, protože

většinou byly plochy vždy jen kamenitými pastvinami, na kterých se nikdy nic neměnilo a nestavělo a není důvodu, aby někdo rozebíral kámen ze základů, když návrší oplývá kamennými hromadami. Ještě odvážnější je jeho uveřejněný závěr, že *"na celé hoře není žádná negativní geopatogenní zóna..."* To už je pořádný přehmat, protože neznám větší prostor, ve kterém by se nenašla negativní geopatogenní zóna, navíc skutečnost, že na Úhošti negativní zóny musí být, vyplývá i bez virgule z existence vodních pramenů na vrchu Úhoště, které takové zóny vytvářejí. Přesvědčil jsem se na místě, že vodní prameny a vodní podzemní cesty vedou od nejvyšších ploch a projevují se, jako vždy, negativními účinky. Objevil jsem tam s virgule na jedné z nejvyšších ploch dokonce i místo, kde pravděpodobně bývala studna a ještě stále od toho místa detekce signalizuje podzemní vodní cestu.

Svémi rozměry a umístěním dobře známá Úhošť měla nejlepší podmínky k tomu, aby na ní bylo velké osídlení s mimořádným významem v kraji, mohla hrát vůdčí roli celému okolí. Detekční průzkumy potvrdily, že na náhorních plochách bylo početné osídlení. Plošiny s vlastním zdrojem vody poskytovaly dostatek prostoru pro trvalé umístění velkého oddílu bojovníků i pro patřičně velké sídlo Sáma. Hora mohla být hledaným Wogastisburgem.

Kde mohl být Wogastisburg - shrnutí z předchozího:

- **Wogastisburg nutno hledat na trase, po které směřoval severní bojový proud Franků.** Cesta vedla podél Mohanu, směrem k hornímu Poohří a dále pravděpodobně podél Ohře a přes Doupovské hory ke středu Sámovy říše. Podle záznamů po vítězném boji u Wogastisburgu Sámovi bojovníci dělali výpady do Durynska opakovaně, to znamená, že cesta za hranice říše nebyla příliš daleká. Vycházeli patrně z trvalého umístění Sámových bojovníků na Wogastisburgu – to je zásadní předpoklad. To místo tedy muselo být poměrně nedaleko od severozápadní hranice říše, tím se oblast hledání zužuje. Na této trase při hledání Wogastisburgu přicházejí v úvahu jen větší hradiště, která byla výše detailněji popsána. Z popisů vyplývá, že **zejména hradiště na Staffelbergu, u Velichova, Radošova a Perštejna nepřicházejí v úvahu při hledání Wogastisburgu. Hradiště Gobes u Sedlece má určité předpoklady být Wogastisburgem – bylo známé, velké, schopné umístit bojovníky, blízko k severozápadní hranici, ale bylo na území značně izolovaném špatně průchodnými horami od střední části říše, tím značně vzdáleno a špatně spojeno se Sámovým velitelským sídlem někde u střední části říše. Bojovníci umístění na Wogastisburgu museli být naopak v blízkosti Sámova velitelského sídla, aby mohli rychle reagovat na jeho povely a také být pohotová i pro zásahy ve vnitřní části říše. Proto při hledání odpadá i hradiště u Sedlece.**

Hradiště na Rubínu. Odborníci v poslední době při umístění Wogastisburgu dávají přednost Rubínu, proto je mu třeba věnovat patřičnou pozornost. Podle předchozího rozboru a popisu jednotlivých lokalit byl Rubín v mnohém významný, byl známý i jako orientační bod, archeologický průzkum byl velmi úspěšný, s mnoha nálezy. Bohužel, podle nálezů nelze toto hradiště porovnávat s jinými, protože kromě Staffelbergu všechna ostatní zmiňovaná byla archeologicky zkoumána nepatrně, pomocí výkopů většinou vůbec.

Zbývá porovnání úsudkem - **Hradiště na Rubínu je od okraje Doupovských hor vzdálené cca 17 km, nemohlo strážit výstup z nich,** mělo dalekou nevýhodnou polohu pro strážení. Opustit tak daleko své hradiště pro boj s Franky si pouhý oddíl bojovníků nemohl dovolit. A proč by Frankové přitáhli obléhat toto malé hradiště, které je stranou pochodové osy útočníků? Je nepravděpodobné, že by tam měl Sámó sídlo a obtížně obléhat menší hradiště nemá logiku.

Uveďme si přibližné porovnání velikostí výše zmiňovaných hradišť: na Staffelbergu – 700 x 900 m, na Úhošti – 780 x 280 m, Gobes u Sedlece – 770 x 250 m, Půle u Perštejna – 500 x 220 m, Děvice u Velichova – 600 x 100 m, hradiště radošovské – 740 x 80 m, **hradiště na Rubínu – 120 x 70 m.** Z uvedeného je patrné, že **hradiště na Rubínu je cca 25 x menší než na Úhošti!** **Je nejmenší ze všech zmiňovaných lokalit!** (Pro zajímavost - hradiště na Staffelbergu je plošně 3krát větší než plochy na Úhošti!)

Hradiště na vrchu **Rubín** je poměrně velmi malé, není známo, zda mělo zdroj vody, těžko na něm mohl být ubytován velký oddíl bojovníků, protože bylo zjištěno dost velké osídlení.

Je řada důvodů k závěru, že toto poměrně malé hradiště na Rubínu, nejmenší ze zmiňovaných, nemohlo být Wogastisburgem.

Hradiště na Úhošti. Jak je v předchozím rozboru uvedeno, všechny předpoklady a potřeby pro umístění velkého oddílu bojovníků a pro boj splňuje jen hradiště na Úhošti, které na hoře vládnoucí kraji mohlo být i jedním ze sídel Sámá. Je umístěno mezi centrem Sámovy říše a severozápadní hranicí říše v hornaté krajině. Bylo to významné, v krajině největší všeobecně známé místo (orientační bod). Hradiště s vodním zdrojem mohlo poskytnout trvale plochu pro umístění velkého oddílu bojovníků a strážit výstup z Doupovských hor vyúsťující přímo pod Úhoští. Tvořilo u obchodní cesty ochranu důležitému území Sámovy říše, mělo silnou podporu v řadě okolních slovanských hradišť, od kterých pravděpodobně proti Frankům nečekaně zaútočily posily u Wogastisburgu a rozhodly třídní boj.

Wogastisburg, u něhož došlo k vítěznému boji s Franky, existoval s největší pravděpodobností na hoře Úhošť.

3. SOUVISLOST NÁZVŮ WOGASTISBURG – ÚHOŠŤ

Je více možností, kde hledat Wogastisburg. Ale sledujeme-li názvové souvislosti se jménem Wogastisburg, má Úhošť prioritu. Zabývali se tím již jazykoví odborníci různými výklady, zůstalo to bez odezvy. Možná, že dosud nebylo dost argumentů.

Předkládám svou úvahu, jak spolu souvisejí názvy "Wogastisburg" a "Úhošť". Z různé literatury jsem shromáždil údaje o názvech Úhoště a sousední obce Úhošťany a objevil jsem záznamy o ještě starších tvarech názvů těchto obcí, než odborníci dosud uváděli. V těch tvarech se najde významný poznatek – u některých se na začátku jména objevuje "V", s tím dosud odborné rozborů neuvážovaly. A právě tímto "V" se k sobě přibližují jména Úhošť a Wogastisburg,

V literatuře a zejména v již zapomenutém starém strojopise jsem našel velmi poučné, unikátní výpisy starých tvarů názvu Úhoště z různých let, sepsaných i podle Schütze (Schütz: Slawische Ortsnamen im Gerichtsbezirge Kaaden und Duppau; Jahrbuch der Stadt Radonitz 1914), nejstarší záznam z r. 1222 se jménem začínajícím písmenem "V" je zvlášť významný. Podobný vývoj názvu měla patrně i sousední obec Úhošťany. Porovnejme si pro úplnost názvy hory Úhošť a obce Úhošťany tak, jak byly v minulosti vyslovovány v různých obměnách, podle toho i zaznamenány v archivních zápisech:

Úhošť: Ohosczt dictum Purkperk (v roce 1401), Uhosct (1401), Uhosscz dicto Purperk (1401), Uhosč Purperk (1401 a 1416), Uhosczt Purperg (1416), Vhossczt-Purberg (1445).

Úhošťany: Vgoscz (v r. 1222), Ohoczan (1352), in Ohczano (1356), Ohaczan (1367 a 1369), Uhoczan (1375), in Oczano (1377), Ohaczaw (1405), Ahatschau (1579), Atscha (1631).

Všimněme si, že Úhošťany měly v letech 1222 až 1375, záznam názvu s "O", "U" i "V" na začátku, podobně se s různými písmeny na začátku názvu, tedy i s "V" užívaly v málo pozdější době, časově téměř shodné - v r. 1401 až 1445 pro Úhošť názvy: **Ohosczt**, **Uhosczt**, **Vhosscz**t. Příklady z r. 1222 a 1445 ukazují, že již tehdy se na začátku názvu někdy ozývalo "v", stejně jako je tomu dodnes - kromě "Úhoště" můžeme někdy slyšet "vÚhošť" s málo znělým "v". Stejně tak se mohlo "v" na začátku tehdejšího názvu ozývat i v době Sámově při pojmenování dnešní Úhoště.

Podle Lutterera /5/ se sídlo na Úhošti mohlo jmenovat **Vógastj** (**Vógast'**) (zjednodušeně psáno), což po odposlouchání mohlo být v cizině zapsáno s dvojitým "W" a koncovou "burg" "Wogastisburg" (Vogastův hrad, Burg = hrad). Jméno "Vógastj" snad pochází podle jiných autorů z keltského názvu "Ugost" (Vugost). Dobou se v Čechách výrazy měnily, např. po r. 850 se ve staročeštině měnilo "a" na "o", postupně se název Vógast (vÓgast? – Ógast?) údajně změnil na staročeské **Ugošč** (**Vugošč?**) (Ugošč = Ugostovo /Uhostovo/ sídlo /hrad/ je odvozeno od osobního jména Ugost /podle Lutterera/). V průběhu staletí se během vývoje českého jazyka řada hlásek dále měnila, tak např. asi kolem roku 1200 se

měnilo "g" na "h" (např. noga – noha), obdobně mohlo dojít i ke změně (V)Ugošč na **(V)Uhošč** . Od tohoto tvaru je již krůček k dnešnímu názvu **Úhošť**.

Shrňme vývoj názvu hradu (sídla, pevnosti): **Vógastj (Vógast')** – (Vugošč?) **Ugošč - Uhošč – Úhošť**.

Takto podle odposlouchaného názvu hradu „Vógast' ", **"Vogašč"** (nebo podobně) mohlo být v cizině zapsáno toto slovanské pojmenování slovem **"Wogastisburg"**, **což je tedy patrně dnešní Úhošť**.

4. ZÁVĚR

Jak bylo popsáno, hora Úhošť měla řadu předností, vévodila kraji svou polohou, velikostí, i když samotně stojící, nebyla osamocena, podle potřeby mohla mít podporu od řady okolních hradišť, atd. Podle těchto předností výše uvedené úvahy došly k jednoznačnému závěru, že Wogastisburg mohl být jen na Úhošti, i dost zřetelná souvislost názvů to naznačuje. Lze předpokládat, že na tak mimořádném hradišti měl jedno ze sídel i Sámó. Ve Fredegarově kronice se při popisu bojů u Wogastisburgu nepíše o přítomnosti Sámá, ale podle zájmu Franků tam byl asi předpokládán, patrně ne bezdůvodně. Umístění slavného hradiště pravděpodobně tedy známe, ale kde se odehrála bitva ne. Není vše ztracené, je možné, že detekčním průzkumem okolí Úhoště by se mohly najít i přímé nebo jen pouhé ingerenční stopy po boji, po dlouho ležících zbraních, částech výbroje kostech apod.

Boj u Wogastisburgu byl velmi rozhodující. Nedošlo ke zničení Sámovy říše a k udušení Slovanů, ale ke zničení vojska Franků, načež nastal rozvoj Slovanů, posílilo se a upevnilo jejich postavení, zatím co pro Franky měla prohra na dost dlouho neblahé důsledky. **V každém případě vítězný boj u Wogastisburgu byl pro Slovaný významný nejen tehdy, ale zejména pro život nejzápadnějších Slovanů dodnes.**

Z uvedených rozborů a popisů je zřejmé, jak detekčně-archeologické metody mohou být užitečné, protože při detekčních průzkumech jednotlivých hradišť pomohly objevit dosud naprosto neznámé stopy někdejšího osídlení. Podle nich lze usuzovat na hustotu osídlení, zjistit kam až na hradišti zasahovala obydlí a jakého typu byla atp. Naprosto novým výsledkem detekčních výzkumů je zjištění, že na všech zmíněných lokalitách jsem objevil velká množství tzv. K-kruhů, dokazujících, že prostý lid žil v povrchových chýších, jejichž základny byly kruhové. S takovým poznáním se věda zatím neumí smířit. Zná jen obdélníkové základy. Ano, ty na zmíněných velkých hradištích jsou také, ale vždy obvykle jen na ohrazených akropolích! Detailní detekční výzkum dokáže také vyznačit linie povrchových pouze dřevěných ohrazení, palisád, detailní tvary průchodů ohrazení, místa bývalých studní, zahrabaných kusů železné strusky aj., ale popis těchto nálezů nepatří do tohoto spisu.

I když se umístění tolikrát probíraného Wogastisburgu, hledaného na Úhošti, Staffelbergu, Rubínu či jinde, již asi jednoznačně neurčí, je vše, co je

spojeno se jmény Sámó a Wogastisburg, pro české a moravské země tak významné, pozitivní, že bychom měli na slavného, prokazatelného panovníka Sámá, na jeho zásluhy i na bitvu u Wogastisburgu vzpomínat s patřičnou hrdostí a úctou, ne jen několika větami v učebnicích. Patřičně by měl být národem ctěn - úměrně s oslavovanými, možná méně zasloužilými vladaři, známými spíše jen z nejistých legend plných stejně nejistých zásluh. Plným právem by tedy měl být i Sámó uctíván vždy 28. září, v Den české státnosti. Na paměť by se měly konat při různých příležitostech i vzpomínkové akce, také vytvářet památníky na všech místech, kde se předpokládá možná existence Wogastisburgu, zejména na Úhošti.

Literatura (výběr)

- /1/ Baumgärtl Vl.: Fenomény ingerence a prestace; Včelka, Plzeň 2001
- /2/ Lutovský M., Profantová N.: Sámova říše; Academia, Praha 1995
- /3/ Ivanov M.: Podivuhodné příběhy; Práce, Praha 1979
- /4/ Schwarz E.: Burberg bei Kaaden. "Wogastisburg"; "Sudeta" IV, 1928, S. 154
- /5/ Lutterer I., Majtán M., Šrámek R.: Zeměpisná jména Československa; Mladá fronta, Praha 1982
- /6/ Baumgärtl Vl.: nálezové zprávy o senzibilně-archeologických průzkumech prokázaných i dosud neznámých hradišť a sídlišť, obsahujících zejména dosud neznámé objevy *karlovarských kruhů* a jiných ingerenčních stop

Autor textu Ing. Vlastimil Baumgärtl

363 01 Ostrov, Horská 856/14